

מעדני מלך גליין

להפצת תורת ותולדות רבינו
בעל ה"תוספות יום טוב"
זיע"א ועכ"א

גליין נ"ט | חודש ניסן | תש"פ

דבר המערכת

דברי חיזוק והתעוררות במשנת רבינו התו"ט
"ופסחתי עליכם" - איך וועל אייך פסח'דיג מאכן

הנה חג הפסח ממשמש ובא, כל אחד ואחד טרוד בהכנה דרבה לקראת יומא דפיסחא - זמן חרותנו, דבר נפלא פירשו צדיקים (ראה ליקוטי אמ"ח פר' בא) בפסוק "וראיתי את הדם ופסחתי עליכם", הד"ם ראשי תיבות מ'תוך ד'בר ה'לכה, ה' יתברך אומר אם תעסקו בדבר הלכה, תלמדו תורה כהכנה לחג, אזי אני מבטיח לכם "ופסחתי עליכם" - וועל איך אייך פסח'דיג מאכן.

בא וראה מה שכתב הרה"ק ה"בני יששכר" (ניסן מאמר ד - טיול בפרדס דרוש ד):

הנה נצטוונו במצוה הזאת דוקא בימי צאתנו מארץ מצרים מעבדות לחירות, להורות כי מה שהוציאנו ה' יתברך לחירות הוא כדי שנהיה באמת בני חורין גמורים, משועבדים רק לו ולתורתו ומצותיו, וכמו שאמרו חז"ל **אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה** (חרות על הלוחות אל תיקרי חרות אלא חירות [אבות פ"ו, מ"ב]), משא"כ מי שמבלה ימיו בהשתדלות להרבות הון וברדיפת התאוה, הוא עבד משועבד לכסף וזהב ולתאוות שונות וירדוף אחריהם ביום ובלילה... דהנה יציאה ממצרים נקרא חירות עולם שיהיה לנו חירות משעבודי העולם, משא"כ האישי העולמי הזה אכתי מעבדי פרעה הוא עכ"ד.

*

הנה זה כמה שנים יצא חדש המותר מן התורה, כרך נוסף בסדרת הספרים הנפלאים **"ביאור ששון יו"ט"** על **משניות מסכת פסחים** המבארים כל מילה ותיבה שבדברי רבינו **התוס' יום טוב** באופן השווה לכל נפש, ואף לרוצים להעמיק בדברי רבינו התו"ט מוגש הוא בפניהם כשולחן הערוך ומזומן לאכול ביאור רחב ועמוק בלשון קלה ומבינה - בתחתית הדף.

החכם עיניו בראשו, ירכוש את הכרך החדש (ראה פרסומת בעמ' ג' בגליין הזה), ויוכל להתכונן כדבעי לקראת ימי החג החירות המשמש ובא.

"וגם" לרבות בימי החג עצמו, וכמאמרם ז"ל (מגילה לב.) משה תקן להם לישראל שיהיו **שואלין ודורשין בהלכות פסח בפסח**, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג.

ובמילא כשילמד ויהגה כהכנה דרבה בדברי התוס' יו"ט יצא נשכר שהקב"ה יעשה אותו פסח'דיג.

*

לרגל המצב הקשה מפני הנגיף - הוירוס המכה בכל מדינות העולם, לקטנו בעמ' ד' בגליין זה, סגולות שונות בענין התחזקות בעבודת התפילה, המסוגלים ביותר לאריכות ימים ושנים טובות, ולעצירה מפני המגיפה רח"ל. ונסיים בתפילה ובבקשה "כימי צאתך מארץ מצרים הראנו נפלאות" שכבר נזכה "לאכול מן הזבחים ומן הפסחים", עוד בשנה זו, במהרה בימינו אמן.

דבר המלך ודתו

פנינים נפלאים מתורת רבינו בענינא דיומא
מה שבכל תפוצות ישראל קורין להעיסה של מצה אמיירה

הענין מה שבכל תפוצות ישראל קורין להעיסה של מצה אמיירה, י"ל, עפ"י דברי **התוס' יו"ט** בפסחים (פ"ה, מ"י) והוציא אימרו, לשון אימרון שאמורים בתורה עיי"ש. זהו בעיסה של מצוה יש אמירה לגבוה שהעוסקים בה אומרים 'לשם מצות מצוה' כאשר ציוונו ה'.

והנה עפ"י טבע אין להבין איך יוכל להשמר המצה מהחימוץ וכל הפסח ממשוהו חמץ. רק הוא סייעתא דשמיא, וזהו הפירוש אמירה לגבוה כמסירה להדיט, כמו שההדיט במסירה קונה הדבר ונעשה הוא הבעלים לדבר, כן באמירה לגבוה נעשה הקב"ה בעליו של הדבר, כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום (קידושין ל, ב) שלא להניחו לעשות ולקיים המצות בשלימות, ואלמלא הקב"ה עזרו לו אינו יכול, על כן העצה לזה נתנו לנו הקדושים לאמר קודם כל מצוה ותורה ותפילה, לשם יחוד קבו"ה, ועל ידי אמירה זו לגבוה לשם יחוד, שהיא כמסירה להדיט, הקב"ה קונה התורה והתפילה והמצוה ונעשה בעליו הנכנסים תחת רשותו, ואז אין עוד שליטה להיצה"ר על זה.

והסביר זאת המפרשים על פי משל, הנה אם אחד מוביל מתנה נכבדה למלך ומתיירא פן יגבווהו ממנו, אז העצה היא כי בכל מקום בואו יכירז ויודיע כי המתנה היא תובל שי למלך, ואז יראו ויפחדו לגנוב אותה ממנו, פן יתחייבו למלך. והנמשל מובן שזהו ענין אמירת לשם יחוד בפה מלא, שע"ז יפוצו כל המקטרגים והמסטינים ינוסו מפניו, וביארו בזה הפסוק (תהלים מה, ב) "רחש לבי דבר טוב" וירא אנכי מפני המקטרגים "אומר אני מעשי למלך" ואז "לשוני עט סופר מהיר" ואין שום שטן כנגדי עכ"ד.

וכן הוא הענין הזה הגם שבדרך הטבע קשה שמירתו ממשוהו חמץ, אבל משום זה תיקנו בכל עשיה של מצוה לאמר לשם מצת מצוה כאשר ציוונו ה' ושמרתם את המצות, כי בזה נכנסים תחת קנין רשותו של הקב"ה והוא יכול לשמור מן החימוץ וכנ"ל. ובזה יש לפרש כוונת הכתוב (שמות יב, כז) "וַאֲמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח הוּא לַהֲשֵׁם".

ובענין זה אספר **כ"ק אא"ז זצוק"ל מקאזמיר** היה דרכו להקפיד באפיית המצות שלא לגלגל אותם הרבה עד דקה, וכל כך היו עבים שלא נקרו אותם ברעדאל כי אם בעץ חד, ותיכף הגישו אותם אל התנור. ושאלו אותו אם לא עדיף לעשותם דקים ויאפו יפה, והשיב כתיב (שמואל ב כד, יד) נִפְלָה נָא בְיַד ה' - השלך לתוך התנור ונעשה מאליו תחת השגחת ה', פִּי רַבִּים רַחֲמֵי, ממה שירבו בני אדם לטפל בהם ולעסוק בהם כי גְבִיד אָדָם אֶל אֶפְלָה עכ"ל ודפח"ח.

הגדה של פסח - אישי ישראל (מאדזיץ)

הגליין יוצא לאור עולם ע"י

מכון תוס' יו"ט המבואר

לקבלת הגליין באימייל, וכן לתגובות והערות:

machontosfosyomtov@gmail.com

מעדני יו"ט

לקט משובח ונבחר עפ"י דברי רבינו על סדר הפרשיות התורה
לחג הפסח:

התומכים בלומדי תורה מקבלים ברכה מה' בלי שלוחים

ברוך הבא בשם ה' ברכנוכם מבית ה' (נוסח הלל).

נראה לפרש על פי מה שכתב בספ"ק ישמח משה (פר' תולדות דף ס"ג טור ג) על מאמר חז"ל (תענית ח): 'אין הברכה מצויה אלא בדבר הסמוי מן העין' דהנהגה הסתמית היא השגחה מסותרת בהטבע, דהטבע הוא השליח של הקב"ה, וא"כ בדבר המדוד שאין יכול להיות נסתר אין בו ברכה, ולפי זה מובן דאם יתן השי"ת ברכה בעצמו שלא ע"י שליח היינו הטבע, ואינה מכוסה כלל בטבע, ודאי אין שום דבר יכול לעכב על ידו, ושורה בכל אף יותר מכדי שהדעת טועה וכו' עכ"ל.

והנה **בתוספות יו"ט** (ברכות פ"ז, מ"ג) דקדק מפני מה תקנו בברכת המזון לומר "נברך לאלקינו שאכלנו משלו" שהוא מדת הדין, ובברכת התורה תקנו לומר "ברכו את הוי"ה המבורך" שהוא שם מדת הרחמים, ותיריך כי המזון הדין נותן לכלכל את ברואיו, ולפיכך תקנו זה השם שהוא מדת הדין והוראתו אלקות ואדנות, אבל התורה לא נתנה אלא בחסדו כדאמר (ישעיה מב, כא) "למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר" כי איזה שורת הדין נותנת להודיע דרכיו ומשפטיו לברואים, והרי לא עשה כן לכל עובדי כוכבים שהם ג"כ ברואיו, ולפיכך תקנו בברכת התורה שם זה שהוא מדת הרחמים עכ"ל.

ועל פי זה יש לפרש הכוונה "ברוך הבא בשם ה'" פירוש אותם הבאים לעזור ולתמוך בידי לומדי התורה שנתנה בשם ה' היא מדת החסד, 'בירכנוכם מבית ה'", זוכים בשכר זאת שהקב"ה בעצמו יניס ברכה במעשה ידיהם ולא על ידי שליח, ועל ידי כן הברכה שורה אצלם אף יותר מכדי שהדעת טועה, כי אין שום דבר היכול לעכב על ידו.

עטרת יהושע - הגש"פ (גאב"ד ים - הגה"צ רמ"א פריינד צ"ל)

לא יצא ידי חובתו - הכוונה כראוי אבל מעיקר הדין יצא

שינוי במשנה מסכת פסחים פרק י משנה ה: רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ואלו הן פסח מצה ומרור פסח.

כתב **רבינו התוס' יו"ט** (שם) לא יצא ידי חובתו - כלומר לא יצא י"ח כראוי אבל לא יצא י"ח כלל לא קאמר ודכותה בסוכה [פרק ב' משנה ז'] א"כ היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימין לאו דוקא דהא לא הוי טעמא אלא משום דלמא אתי לאמשובי בתר שולחנו וכל היכא דלא אמשיך לא סגי דלא יצא אלא ודאי כדאמרין. הר"ן. ועיין מ"ש בפרק ב' דסוכה עכ"ל.

מן החיד"א מביא דברי רבינו הנ"ל, ומה שהשיג עליו **מן היעב"ץ** ז"ל בספרו לחם שמים, ומיישב החיד"א את דברי רבינו.

וכה כתב **החיד"א** בספרו **דברים אחדים** (דרוש כב - לשבת הגדול):

והנה הר"ן ז"ל כתב, בהא דאמר ר"ג לא יצא י"ח, כלומר, לא יצא י"ח כראוי, אבל לא יצא כלל לא קאמר. ודכותה בסוכה, א"כ היית נוהג לא קיימת מצות סוכה מימין, לאו דוקא, דהא כל כמה דלא אמשיך אחר שלחנו לא סגי דלא יצא.

וראיתי בס' לחם שמים, שתמה על הר"ן, דנעלם ממנו מ"ש בש"ס פ"ק דברכות דף י"א, רב יוסף אמר, עשה כב"ש לא עשה כלום, ומייתי מהא דלא קיימת מצות סוכה, ע"ש. והאריך בזה וכתב, דכן דעת הרמב"ן במלחמות כהר"ן, ולא שוה לו, יע"ש.

וכן ראיתי בחידושי **הריטב"א** לסוכה דף כ"ח, שכתב עלה דההיא דלא קיימת מצות סוכה מימין, וז"ל, לאו דוקא, דהא סוכה גדולה וכשרה היא, אלא דאסרו רבנן שלא תהא שלחנו בתוך הבית

גזרה שמא ימשך אחר שלחנו. אלא פירושו, לא קיימת מצות סוכה כראוי וכרצון חכמים. ודכותה פרק ערבי פסחים, כל מי שלא אמר ג' דברים אלו בפסח לא יצא י"ח, שפירושו, שלא קיים מצותו כראוי, אבל ודאי אינו מעכב. וכן רבים. עד כאן לשונו.

עיניך הרואות, דהריטב"א כתב כדברי הרמב"ן והר"ן, (האמת שכעת לא ראיתי דברי הרמב"ן אך הלח"ש כתב משמו כך כנזכר). והדבר ברור דהם ז"ל מפרשי, הא דאמר רב יוסף עשה כב"ש לא עשה כלום, דלאו דוקא, אלא שלא קיים המצוה כראוי. ומייתי מהא דלא קיימת מצות סוכה, דפירושו דלא קיים המצוה כרצון חכמים. אלא דרב יוסף אתא לאפוקי מאי דתני רב יחזקאל, עשה כב"ש עשה עשה כב"ה עשה, ומשו"ה נקט האי לישינא, עשה כב"ש לא עשה כלום. ומייתי ראייה מהא דלא קיימת מצות סוכה, לאפוקי רב יחזקאל דקאמר, דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד. ולא ס"ל להרמב"ן והריטב"א והר"ן כמ"ש התוספות בסוכה דף ג' שהביא הלח"ש שם בפ"י מ"ש לא קיימת מצות סוכה, דלא יצא אפי' מדאורייתא.

שוב ראיתי בס' משנה לחם לה' יעב"ץ הנז', שהביא משם אחד קדוש לתריך דברי הר"ן, והיינו כדאמרן, וחרה אפו, והפיץ והדיח דבריו, והחליט שנעלמה הסוגיא מהר"ן, ותגדל התמיהא ביותר על התי"ט שהביאו ולא חשש לדברי התוס', אלא דאשתמיטתיה נמי בלי ספק, ומ"ש מהרמב"ם, אף דס"ל כהר"ן וגם הרמב"ן סבר כן, אטו רבותא למחשב גברי, והאריך בלשונו שם.

ואני אומר, דאלמלא ידעינן דאם הראשונים כאנשים וכו', ובאמת אין אנו כדאים להבין דברי תלמידיהם, ודאי היינו בושים כהניף שב"ט כדי להסיע על קסת"ן של ראשונים, מה אענה ומה אומר. והדברים ברורים, וחס לנו לומר דנעלמה סוגיא הנז' מעיני הראשונים. ופוק חזי ודאות שלו, דאשתמיטתיה לתי"ט דברי התוס' בלי ספק. ולא ראה **שהתי"ט** פ"ב דסוכה הביא דברי התוס' עלה דהך דלא קיימת מצות סוכה, וכתב על דבריהם דברי הר"ן, ומכאן תראה שמה שנראה בעיניו הר גבוה ותלול הרב תי"ט לא חש לה כלל, שהתוס' דף ג' הביאו סוגית פ"ק דברכות ועלה קיימי, ועליהם הרב תי"ט מביא דברי הר"ן, דהיה פשוט בעיניו דאין להקשות על הר"ן מינה. וזהו דעת הרב תי"ט שהיה בתרא טובא, ומכאן תשכיל דעת הראשונים, ודי בזה עכ"ל.

דברים אחדים למן החיד"א (דרוש כב - שבת הגדול)

'ברוך הוא' כמו אמירת 'ברוך הוא וברוך שמו'

ברוך המקום, ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל (נוסח ההגדה).

בנוסח ההגדה להרמב"ם, וכן בזבח פסח לאברבנאל, ליתא לתיבת 'ברוך הוא', ובאמת צריך ביאור בכפל לשון זה.

ואפשר דכאשר ראש המשפחה או מי שערך את הסדר אמר "ברוך המקום" ענו השומעים "ברוך הוא". וכעין אמירת 'ברוך הוא וברוך שמו'.

אך באמת מצינו לשון זה בעוד שני מקומות, א) בברכת 'ברוך שאמר' - "ברוך שאמר והיה העולם, ברוך הוא." ב) במשנה בסוף מסכת מדות (פ"ה מ"ד) "לשכת הגזית שם היתה סהנדרין גדולה של ישראל יושבת ודנה את הכהונה, וכהן שנמצא בו פסול לובש שחורים וכו', ושלא נמצא בו פסול וכו', ויו"ט היו עושים וכו' וכך היו אומרים "ברוך המקום ברוך הוא, שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן", ובשתי אלה אין מסתבר דהציבור היו עונים דלא מדובר בתפלת הציבור, ובפרט ב"ברוך שאמר", ונראה מזה, דזה מעצם מטבע הדברים.

וראיתי **בתוספות יו"ט** בסוף מסכת מדות שכתב לבאר לשון זה, דכיון דאמר 'ברוך המקום' משום שהיו יושבים במקום המקודש, בלשכת הגזית שבה הקודש, כדי שלא יאמרו שכל כבודו ותפארתו ית"ש על שם המקום הוסיפו 'ברוך הוא' עי"ש.

ולפי זה ניחא דבכל מקום שאמרו בלשון 'ברוך המקום' אמרו 'ברוך הוא', אבל אין בזה כדי להסביר לשון זה שנאמר גם ב'ברוך שאמר'.

ואפשר דכיון שמזכירים את בריאת העולם שהוא מקום לכל הנמצאים בו, דומה הדבר כאילו אמרו ברוך המקום ברוך הוא, להדגיש שהוא ואין בלתו ית"ש.

מנחת אשר - הגש"פ (עמ' פא).

ששון יום טוב

מטעמת מהביאור הנפלא "ששון יו"ט" שבהוצאתנו - המבאר דברי התו"ט לבקשת רבים מקוראי הגליון, מביאים אנו טעימה מהפירוש הנפלא "ששון יום טוב" המבאר את דברי רבינו התוס' יו"ט - בשילוב תיבות הביאור בתוך דבריו.

בחרנו להגיש בפני הקוראים פירוש על דברי רבינו במסכת פסחים (פרק י' משנה ח) - הקשורים לעניני דיומא - דורשין ושואלין בהלכות הפסח.

יש לציין שמפאת קוצר היריעה הבאנו רק את הפירוש המשולב בתוך התיבות, וקצת מזעיר מההערות המחכימות המעטרות את הפירוש, ויותר ממה שכתוב כאן מבואר ומפורט בספר עצמו, ישמע חכם ויוסף לקח - ללמוד בספר עצמו - בבחינת אותיות מחכימות, ומצא נופת צופים וכל טעם.

צפון - מצות אכילת אפיקומן

שנינו במשנה במסכת פסחים (פ"י מ"ח): ואין מפטירין אחר הפסח אפיקומן.

ואין מפטירין אחר הפסח. היינו בזמן שביהמ"ק היה קיים שהיו אוכלין הפסח בגמר הסעודה. ובזמן הזה שאין לנו קרבן פסח, כתב הר"ב, וכשם שאין מפטירין אחר הפסח אפיקומן כך אין מפטירין אחר מצה אפיקומן, שצריך שיאכל דיות מצה באחרונה בזמן שאין פסח בו, ע"כ. וטעמו דצריך לאכול את האפיקומן, משום דעבידי לאכילת כזית מצה בגמר הסעודה (האפיקומן) זכר למצה הנאכלת עם הפסח בכרייה בזמן שבית המקדש קיים (רשב"ם ק"ט: ד"ה אין מפטירין). וכשם שאחר אכילת הפסח אסור לאכול, כדי שלא יאבד טעם הפסח מפיו, כמ"ש הר"ב, כך אסור לאכול אחר אכילת אותה מצה הנאכלת באחרונה (האפיקומן), כדי שלא יאבד טעם מצה מפיו.

למה נקט דוקא 'פסח', ולא קתני 'מצה'?

[בגמרא דייקין (דף ק"ט ע"ב) בהא דנקט תנא דמתני' אין מפטירין אחר 'הפסח' אפיקומן, משמע דאחר הפסח הוא דלא מפטירין, אבל לאחר מצה מפטירין. ומתרגוין

טעם דבעינן שלא יאבד טעם מצה

בהערות על הביאור (הע' 127): והא דבעינן שלא יאבד טעם הפסח מפיו, כתבו הרמב"ן במלחמות ה' והר"ן, שהוא כדי שלא ישכח שאכל קרבן פסח, ויאכל שנית במקום אחר, ואסור להימנות על שני קרבנות פסח (כעין דברי רב שהביא הר"ב בריש דבריו). ועי' חזו"א סוף סי' קכ"ד שפי' טעמא, דהכי הוי כבוד המצוה שלא יאבד טעמן, עי"ש.

והבעל המאור (דף כו: בדפי הרי"ף) כתב, דיש שפירשו טעמו של דבר, כדי שיהא הפסח נאכל על השבע (והכי משמע בדברי רש"י לעיל דף פו. ד"ה מפטירין). פירוש, דמש"ה אסרו לאכול אחריה, דכשודע האדם שלא יוכל שוב לאכול כלום אחר הפסח, ודאי יאכלנו על השובע. וכתב: דאין טעם זה מספיק לנו, וכו', ונ"ל טעם דבר זה, כטעם שאמרו בשתיית יין שבין כוס ג' לד' שלא [ישתכר ו]יפסיד קריאת ההלל, ולפי שהיו כל ישראל בזמן שביהמ"ק קיים אוכלים לפניו מן החומה, והיה המקום צר להם, כמו שאמרו בזיתא פיסחא והלילא פקעי באיגרא, ופירשוה דאכלי אארעא, ואמרי [הלל] התם [באיגרא], נראה לנו מזה, כי מפני דוחק המקום היו צריכין לזוז ממקומן אחר אכילתן מיד, ועולים לראש גגותיהם לומר את ההלל, לפיכך חשו להם חכמים שלא ישכחו מלומר את ההלל, לכך אסרו להפטיר אפיקומן שלא לפכח [לבטל] טעם הפסח [ויעלו מיד לגג לומר הלל, אבל בלא"ה ישארו במקומן וימשיכו באכילה, וישכחו מלומר הלל, מפני שהורגלו לאמרו רק על הגג], והנהיגו הדבר אף לאחר חורבן הבית במצה זכר למקדש אין מפטירין אחר מצה אפיקומן, עכ"ל.

גליון מעדני מולך

מה נשתנה משניות הזה?

מגידי שיעור, תלמידי חכמים,
כל הוגי משניות, לומדים, מבינים
ונהנים מלימוד משניות

מסכת פסחים

במשניות המפואר

"תוספות יו"ט המבואר"

לקראת חג הפסח הבעל"ט
פירוש קל ובהיר משולב בדברי רבינו
התוס' יו"ט להסביר המשנה באופן נפלא
ציורים וביאורים בהירות עינים

ואלו הם דברי החזו"א: ...לאחר שתגמור ללמוד סוגיא עם הראשונים, תלמד משניות עם "תוספות יום טוב",
סי זייער גוט". [זה מאד טוב]. (אמר זאת בחיך נלכב כזה שעד היום חש השואל בטעם של התו"ט). מעשה איש ח"ג דף פח

כרך זה כולל: מסכת פסחים שקלים

ניקין אבות	מועד ד' ר"ה, תענית, מגילה, מוע"ק, חגיגה	מועד ג' יומא, סוכה, ביצה	זרעים א' ברכות, פאה, דמאי	שאר כרכים
---------------	--	-----------------------------	------------------------------	--------------

המפצה ראשית Beruriah Books 718-871-5316 • או אצל המחבר הרב שמואל שמרי' הכהן מנחם 347-243-6430

חדש!

התחזקות בתקנת רבינו התו"ט

בפרט לעת כזאת שעת צרה היא ליעקב
ניקח על עצמנו שלא לדבר בשעת התפילה - וממנו ניוושע

מותר לסטור לו?! אצלנו יודעים שזה מה שגורם את כל הצרות. (מתוך
'באר הפרשה').

כשיהרענו בתפילה ינצלו נניף הקדושה דה"ל

שח הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א:

יש לעורר אודות איסור השיחה בשעת התפילה וקריאת התורה, נוראות איתא בספר 'דרך משה' (והוא נספח ל'ספר הגן', ליום ט' - מחולק לפי ימי החודש) שחיבר אחד הקדמונים, לבאר מאמרם (ב"ק ס:): 'דְּבַר בעיר, אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת, שמלאך המוות מפקיד שם כליו, פירוש, דע"י שמדברים שיחות חולין באמצע התפילה גורמים שיוכל המלאך המוות להפקיד שם כליו ולגרום מוות לעולם רח"ל, ודבר' הוא משלון 'דיבור', כלומר שהדבר בא לעולם מחמת הדברים בטלים שבבית הכנסת. ולכן כתיב גביה 'גדול עווננו מנשוא' (בשע"ת לרבינו יונה, והוא במחבר קכ"ד ס"ז) מה שלא הובא כן בשו"ע לגבי שאר עבירות שבתורה, כי זה המדבר באמצע התפילה גורם ל'מגיפה' שימותו נפשות מבני ישראל וזוהו **הוא דומה ל'קין' שבו נאמר 'גדול עווננו מנשוא' על שם שהרג את הבל אחיו, אף זה נחשב ל'ע' כנוטל נפשות אחיו בני ישראל.**

לאידך הביא ב'דרך משה' (שם) ב'מידה טובה מרובה' שהשוותק בעת התפילה יזכה לאריכות ימים ושנים כי תיבת שיבה עולה בראשי תיבות **ש'תיקה יפה ב'שעת ה'תפילה.** ומסיים שם בזה הלשון, **וגדול כח התשובה שיזכה לעצמו ומזכה לאחרים עמו** (מבואר שם, דהיינו ע"י שיעורר אחרים שלא לשוח בעת התפילה) **וזדונותיכם נעשה לכם כזכות ונברא לכם מלאכי רחמים ותגרמו חיים לכם ולבניכם אחרים בטוב ובנעימים אמן, עכ"ל.**

*

שנינו בגמרא מגילה (דף כח, ב): אמר רב אסי, בית הכנסת שמחשבין בו חשבונות, מלינין בו את המת. מלינין סלקא דעתך, לא סגיא בלאו הכי, אלא לסוף שילינו בו מת מצוה. ופירש רש"י לסוף שימותו בעיר מתים שאין להן קוברין'.

לכך נדפס בשם **תוספות יום טוב** לעשות 'מי שבירך' בכל שבת ושבת למי שאינו מדבר בבית הכנסת דברים בטלים, אחר סליחות של עשרים בסיון שחיבר תוספות יום טוב, בשביל המעשה שנהרגו רבבות מישראל בשנת ת"ח, אמרו למעלה [בשמים] בשביל שדיברו בבית הכנסת ובבתי מדרשות ונתחייבו שונאיהם של ישראל דְּבַר ר"ל, שפגמו באות וא"ו של 'דבור' ונעשה דְּבַר, הרחמן הוא יצילנו (מורא מקדש אות י; להרה"ק רבי ייב"י מאוסטרהא זי"ע).

ועל מנת שח"ו לא יבואו אף וחימה על בני ישראל - מאלו המשוחחים בשעת התפילה, צריך כל האדם לאזור עוז בנפשו ולמחות נמרצות באלו המשוחחים בשעת התפילה, בא וראו מעשה רב המסופר על גאון ישראל פוסק הדור, פעם בא אחד בשאלה להגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שהיה ידוע - גם כגאון הגאונים במדות טובות, ושאלתו בפיו, ישנו יהודי מבוגר בביהמ"ד שמשוחח בתפילה ואני גוער בו שוב ושוב ואינו שומע להפסיק, האם מותר לי לסטור על פניו כדי שיפסיק, וענהו רש"ז שמותר להכותו! משתמה הלה על תשובתו של רש"ז (שלא הלמה את הנהגותיו עם הבריות) ענהו רש"ז וכי אם היה נכנס מחבל (טוריסט) לביהכ"נ האם היתה לך שאלה אם

השוותק בעת התפילה זוכה לשיבה טובה

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ונראת סאלקיך אני ה' (יט, לב). איתא בספרים הקדושים מי שנזהר מלדבר בשעת התפילה היא סגולה גדולה ונפלאה לאריכות ימים ושיבה טובה, ודרשין שתיבת שיב"ה ר"ת ש'תיקה יפה ב'שעת ה'תפילה.

בענין זה סיפר הגאון הצדיק **גאב"ד דעברעצין זצ"ל מח"ס באר משה** בשם אביו זצ"ל בעל **המליצי אש**, מה שאירע אצלו. פעם אחת היה דורש דרשה בפני הצבור, ובתוך הדברים אמר דברי תוכחה על חומר איסור שיחה בביהמ"ד, ואמר רמז בשם הספה"ק כי תיבת שיב"ה ר"ת ש'תיקה יפה ב'שעת ה'תפילה, כלומר בזכות שתיקה בשעת התפילה - יזכה האדם לאריכות ימים ולשיבה טובה.

ויהי ממחרת אחרי דרשת הרב, נעשה רעש גדול בביהמ"ד ותהום העיר כולה, וגופא דעובדא הכי הוי, כי אחד ממתפללי ביהמ"ד חלם לו בלילה ההוא, כי הוא חולה מוטל במטה נוטה למות, ויהי בחלומו והנה הוא מובא לפני ב"ד של מעלה, שמה יושבים כסאות למשפט, לדון אותו אם ימות או יחיה, ונשאו ונתנו בדיון, ויהי בראותו כי כפסע בינו לבין המוות, התחיל להתחנן בפניהם הלא צעיר אנכי לימים, ועוד רבות בשנים לפני, ולמה אגוע בקוצר שנים, ויענו ויאמרו לו הרי היום שמעת את דרשת הרב בביהמ"ד, שהזהיר על איסור שיחה בשעת התפילה, ומדוע שמעת ולא לקחת מוסר, ועדיין הנך עומד במרדך ומדבר בשעת התפילה, והרי ידעת וגם שמעת מה שאמר הרב כי שיב"ה ר"ת שתיקה יפה בשעת התפילה, וכשם שהנזהר בזה זוכה לאריכות ימים ושנים כך ח"ו להיפך, והתנפל לפנייהם והבטיח וקבל על עצמו שלא ישוב לכסלה עוד, ומהיום והלאה יזהר מאד בקדושת ביהמ"ד, ויהי בבקר ותתפעם רוחו, ויזכור את החלום אשר חלם, ותהום כל העיר לקראתו ומאז והלאה נזהר מאד באיסור שיחה בביהמ"ד. (שי למורא בהקדמה למח"ס שדה צופים).

קבלת אמונתית שלא לשוואה בשיעת התפילה

פעם אחת בעת תפלת "כל נדרי" כאשר החזן בבית מדרשו של הרה"ק בעל ה"אש דת" מאוז'רוב זי"ע, הגיע לפסוק "ונסלח לכל עדת" וכו', ניגש אליו ואמר לו בלשון הקודש: "חכה מעט".

וניגש לבימה ופתח ואמר בקול: **"מה נאמר"-זו תפלה לשון רכה. "ומה נדבר"-אלו דיבורי חול באמצע התפילה, המעוררים קטרוג, לשון קשה "ומה נצטדק", והוסיף במילים נרגשות שהוא מרגיש קטרוג גדול בשמים על הציבור, כביכול נסתתמו שערי תפלה, ואין אפשרות להמשיך עד שיבטיחו לו כי מהיום והלאה יזהרו מלדבר בשעת התפלה.**

הקהל היה המום ומזועזע ולא יכלו לפצות פה עד שכמה מהמקורבים אזרו עוז ונגשו לרבי והבטיחו לו כי מהיום והלאה ישגיחו הם שלא ידברו בשעת התפילה. כששמע זאת הרבי קם מכסאו הניף ידיו כלפי מעלה ואמר בקול רם: "עכשיו אכן יכולים לומר ונסלח" (בלבת אש, ח"ב קס"ח).